

21.03.2024

Kirkkohallitus - Virastokollegio

Kirkkohallituksen virastokollegio / Kyrkostyrelsens ämbetskollegium

Kokousaika/Tid	21.03.2024 09:00 -	
Kokouspaikka/Plats	Kirkon talo, neuvotteluhuone Jerusalem	
Jäsenet/Medlemmar	Pekka Huokuna (puh.joht./ordf.) Pirjo Pihlaja (puh.joht./ordf.) Kimmo Kääriäinen Anna Kaarina Piepponen Petri Määttä Juha Tuohimäki	poissa/frånvarande
Läsnä/Närvarande	Eeva-Kaisa Heikura Asta Virtaniemi (siht./sekr.) Sami Savilaakso Anni Rinne Ilkka Sipiläinen Edla Mäkelä	125 §, etäyhteys/på distans 126 §, etäyhteys/på distans 127–130 §, etäyhteys/på distans 131, 132 §, etäyhteys/på distans
Pöytäkirjan vakuudeksi/In fidem		Tarkastanut/Justerat
Asta Virtaniemi		Pirjo Pihlaja

Kirkkohallitus - Virastokollegio

21.03.2024

§ 131 Lupahakemus; Tammelan kirkon korjaus- ja muutosprojekti

Diaarinumero DKIR/6/03.03.00/2024

Esittelijä yliarkkitehti Edla Mäkelä

Perustelut **Kirkollisen rakennuksen lupa**

Tammelan seurakunnan kirkkovaltuusto on 23.11.2023 § 25 päättänyt hyväksyä Tammelan kirkon korjaus- ja muutossuunnitelmat. Kirkkohallitukselta on haettu kirkkolain mukaista lupaa suojellun kirkollisen rakennuksen olennaiseen muuttamiseen.

Muutoksen kohteena oleva kirkollinen rakennus

Tammelan keskiaikaisen kivikirkon rakennusajankohdaksi on arvioitu 1500-luvun alkupuolta, mutta tarkkaa rakennusajankohtaa ei tiedetä. Keskiajalle tyypillisiä maalauskoristeluita ja kiinteää sisustusta ei ole säilynyt. Nykyinen kirkko koostuu myöhäiskeskiaikaisesta, arviolta 1530–1540-luvulla rakennetusta runkokuoneesta, jota on laajennettu vuosina 1781–1785, sekä vuonna 1829 uusitusta ja laajennetusta sakastista. Poikkeuksellisen pitkässä kirkossa on 1700-luvun lopun muutosvaiheen mukainen loiva, aumattu paanukatto. Korkea, barokkityylinen länsitorni valmistui runkokuoneen laajennuksen jälkeen vuonna 1792. Edelleen käytössä olevan saarnatuolin lahjoitti Saaren kartanon isäntä Lorez Creutz vuonna 1670. Merkityksellisiä, historiallisia esineitä ovat myös 1600-luvun alkupuolelta peräisin oleva kasteallas, G. F. Kuhlmanin hautajaisvaakuna vuodelta 1694 ja Saaren kartanon lahjoittama kaappikello vuodelta 1792. Kirkon lattian alle on haudattu paikkakunnan merkkihenkilöitä vuoteen 1780 asti. Vielä vuonna 1786 rakennettiin kirkon alle erillinen hautaholvi omalla sisäänkäynnillään mahdollistamaan hautaaminen kirkkoon. Kokonaan kirkkoon hautaaminen loppui Tammelassa vasta vuonna 1825. Hautaholvi toimii nykyisin kirkon ruumishuoneena. Kirkon nykyinen kiinteä sisustus on kerroksellinen ja monilta osin peräisin 1800-luvulla tehdyistä muutoksista. Viimeisin laajempi sisätilojen korjaustyö on toteutettu 1970-luvun alussa. Tuolloin sisätiloja maalattiin ja tehtiin lukuisia pienempiä korjauksia ja muutoksia eri puolilla kirkkoa.

Kirkkohallitus - Virastokollegio

21.03.2024

Tammelan kirkko ja kirkkomaa on suojeltu kirkkolailla ja se on lisäksi muinaismuistolain nojalla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös kohde Tammelan kirkko. Tammelan kirkko on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009).

Hankesuunnitelmassa ehdotettuja toimenpiteitä

- Penkkien poistaminen kirkkosalin edestä, keskiosasta, takaa ja urkugarvelta
- Alttarialueen kasvattaminen ja kahden luiskan rakentaminen alttarille
- Alttarikaiteen muokkaaminen ja siirtäminen eteenpäin
- Alttarin muuttaminen "versus populum"
- Lastentilan kalustaminen ja uuden kastepuun sijoittaminen
- Kirkon takaosaan kokoontumis- ja näyttelytila sekä säilytystilaa
- Urkugarven portaan muokkaaminen ja penkkialueen luiskan porrastaminen
- Uuden WC:n rakentaminen eteiseen
- Sakastin toiminnallisuuden parantaminen ja kalustuksen uusiminen sekä WC:n ja keittiön rakentaminen
- Esteettömyyden parantaminen koko kirkossa (tasoerot, käsijohteet, opasteet, valaistus, äänentoisto).

Museoviraston lausunto

Museovirasto on antanut 15.11.2023 asiasta lausunnon, joka perustuu Arkkitehtitoimisto NOANin Tammelan kirkon peruskorjaus- ja muutostyön hankesuunnitelmaan. Seurakunta on teettänyt kirkosta rakennushistoriaselvityksen (NEVA arkkitehdit 20.4.2023) ja teologisen taustaselvityksen (Kirkkotila Oy). Korjaustöiden tarvearviointia varten on teetetty rakenteiden ja LVIS-järjestelmien kuntotutkimus (Raksystems Oy 5.1.2022), radonmittaukset (kevät 2022) ja asbesti- ja haitta-ainekartoitus (kevät 2023). Lausuntoa varten Museovirastolle on lisäksi toimitettu arkkitehtitoimisto NOAN Oy:n laatima Tammelan kirkon peruskorjaus ja muutostyösuunnitelma (päiväty 29.9.2023) ja Finproma Oy:n laatima hankesuunnitelma (päiväty 20.6.2023). Museovirasto on ollut mukana hankkeessa suunnitteluvaiheen alusta asti ja yhteydenpito seurakunnan ja pääsuunnittelijan kanssa on ollut sujuvaa ja oikea-aikaista. Muutostarpeiden suunnittelussa on huomioitu myös seurakuntalaisilta ja tiloja käyttäviltä työntekijöiltä saatu palaute ja toiveet.

21.03.2024

Kirkkohallitus - Virastokollegio

Hankkeen toteutusvaihe edellyttää kirkon tyhjentämistä sen arvokkaasta esineistöstä. Tilassa säilyvä kiinteä sisustus ja urut vaativat huolellista suojaamista. Esineiden pakkaus ja siirto tulee tehdä konservaattorin ohjaamana. On suositeltavaa, että konservaattori tarkastaa ja dokumentoi esineistön kunnan hyvissä ajoin ennen hankkeen toteutusvaihetta. Heikkokuntoiset esineet saattavat tarvita konservointia ennen siirtoa. Museotilan suunnittelussa ja esineiden esillepanovaatimuksissa on suositeltavaa konsultoida konservaattoria.

Purettavat osat alttarikaiteesta sekä papin penkki rintamusaitoiheen tulee säilyttää maalatulle puulle soveltuviissa säilytysolosuhteissa.

Uusien putki-, viemäri- ja ilmanvaihtoasennusten suunnittelussa tulee huomioida kirkkosalin lattian alla olevat hautaukset ja arkeologisen tutkimuksen ja valvonnan tarve. Kirkon historiallisten valaisimien huolto ja kunnostus tulee teettää konservaattorityönä. Mahdollinen sähköistämättömien kruunujen muuttaminen sähköistetyiksi tulee toteuttaa siten, että asennukset eivät vaurioita millään tavalla valaisimen alkuperäistä rakennetta. Hankesuunnitelma ei sisällä tarkkoja suunnitelmia kirkkoon sijoitettavasta tekniikasta. Seurakunnan toiveissa on saada kirkkoon striimauslaitteet, videotykki ja valkokangas sekä parantaa äänentoistoa. Museovirasto tulee pitää ajan tasalla suunnitelmien etenemisestä ja toteutussuunnitelmat tulee hyväksyttävä Museovirastolla.

Tulevan hankkeen yhteydessä ikkunoiden puitteet ja karmit kunnostetaan. Työ tulee tehdä perinteisin menetelmin ja materiaalein. Kunnostustyön yhteydessä tulee selvittää puitteiden ja karmien värityshistoria, mikäli nykyisen maalipinnan alta löytyy vanhempia käsittelykerroksia. Korjaustyöstä tulee laatia raportti, josta selviää kullekin puitteelle ja karmille tehdyt korjaustoimenpiteet.

Ulko-ovet ovat verraten hyvässä kunnossa ja tarvittaessa ne maalaus-kunnostetaan. Hyväkuntoiset ovet on mahdollista huoltaa vain puhdistamalla ja tarvittaessa restaurointimaalaamalla vaurioituneet kohdat. Erityisesti oottrattujen pintojen huolto ja kunnostus tulee teettää osaavalla ammattilaisella.

Kirkkohallitus - Virastokollegio

21.03.2024

Hankesuunnitelmassa esitetään kirkon ulkoseinien paikallista korjaamista. Luonnonkivimuurauksen saumausta uusitaan vain vaurioituneilta alueilta. Työssä tulee käyttää kalkkipitoista laastia ja sovittaa työn jälki ja laastin koostumus ympäröiviin materiaaleihin.

Hankesuunnitelmassa on esitetty kattovesien hallittuun poistoon vesikourujen ja syöksytorvien lisäämistä kirkkoon. Kirkkoa ympäröivä maaperä on hyvin vettä läpäisevää ja mikäli merkittäviä vaurioita seinärakenteelle ei ole kuluneiden vuosisatojen aikana syntynyt, tulisi sadevesien ohjaamiseksi ennemmin pysyttäytyä maanpinnan muotoilussa, jos se arkeologisesta näkökulmasta on mahdollista. Mikäli vesikourut todetaan välttämättömiksi, tulisi niiden sijoittumista suhteessa kirkon kattokulmaan ja räystäslinjaan tutkia huolellisesti ennen toteutus päätöstä. Kouruja voi niin haluttaessa asentaa vain sellaisiin paikkoihin rakennusta, joissa kosteuden aiheuttama vaurioituminen on todennäköisintä ja veden ohjaus pois rakennuksen ympäriltä muutoin hankalaa. Suunnitelmat tulee hyväksyttää Museovirastolla hyvissä ajoin ennen mahdollista toteutusta.

Kirkon ympäristössä kirkkomaalla on todennäköisesti vainajia ja aiemmista kirkkorakennuksista säilyneitä rakenteita, joita koskee muinaismuistolain rauhoitus. Muinaismuistolain rauhoitus koskee myös kirkon lattian alla olevia hautauksia ja vanhoja hautakammioita. Kirkkosalin alueella lattian alle ei siksi tulisi kohdistaa uutta rakentamista.

Tulevaan hankkeeseen liittyy töitä, jotka todennäköisesti edellyttävät kajoamista maaperään. Kaikki maahan kajoavat toimenpiteet vaativat arkeologisen tutkimustarpeen arviointia ja työsuunnitelmat on esitettävä hyvissä ajoin Museovirastolle lausuntoa varten. Arkeologisia tutkimuksia voi suorittaa vain niille soveliaissa olosuhteissa mikä on myös huomioida hankkeen aikatauluissa. Koska kyseessä on julkinen hanke, vastaa muinaismuistolain 15 §:n mukaan arkeologisista tutkimuskustannuksista hankkeen toteuttaja.

Museovirasto puoltaa Tammelan seurakunnan esittämiä muutossuunnitelmia lausunnossa mainituin huomioin. Maahan kajoavista toimenpiteistä tulee pyytää Museovirastolta vielä erillinen lausunto arkeologisesta tutkimustarpeesta.

Kirkkohallitus - Virastokollegio

21.03.2024

Tuomiokapitulin lausunto

Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli on 13.02.2024 § 73 antanut asiasta lausunnon, jonka mukaan tuomiokapituli puoltaa Tammelan kirkon korjaus- ja muutostöitä.

Lupaviranomaisen harkinta asiassa

Tammelan seurakunnan kirkkovaltuuston kokous on laillisesti kokoon kutsuttu ja kokous on ollut päätösvaltainen. Kirkkovaltuusto on hyväksynyt päätöksen kirkkolailta suojellun kirkon olennaisesta muutoksesta yksimielisesti. Päätökseen on annettu vanhan kirkkolain mukainen valitusosoitus. Seurakunnan olisi pitänyt antaa päätökseen kirkkolain 12 luvun 4 §:n perusteella muutoksenhakukielto, koska kirkkovaltuuston päätös luvan pyytämisestä kirkkohallitukselta on asian valmistelua. Tämä virhe ei estä asian käsittelyä ja luvan myöntämistä kirkkohallituksessa. Päätöksen valmistelussa on arvioitu ja otettu huomioon päätöksen vaikutus lapsiin. Korjaustöiden aikana kirkko on suljettu ja vuoden 2024 konfirmaatiot on sovittu pidettäväksi Forssan kirkossa sekä muita isompia tapahtumia pidetään vuokratiloissa. Kirkossa tavanomaisesti pidettyjä lapsille suunnattuja tilaisuuksia järjestetään väistötiloissa.

Lupaa on haettu poikkeuksellisesti hankesuunnitelmavaiheessa esitetyille muutoksille. Suunnitelma kuitenkin sisältää pääpiirustustasoiset pohjapiirrokset suunnitelluista muutoksista. Pohjapiirroksessa on esitetty ilmeisesti lähetyskynttelikkö ja toinen kaluste ristikäytävälle, joka johtaa uloskäynnille. Poistumisreiteille ei tule sijoittaa mitään kalusteita tai esineitä. Suunnitelmassa ei ole esitetty, mitä lukuisille poistettaville kirkonpenkeille tehdään. Museoviraston lausunnossa on edellytetty, että kuorissa sijaitseva papinpenkki ja sen rintamusaita tulee säilyttää varastossa. Muualla kirkkosalissa penkit kunnostetaan ja lyhennetään, jotta keskikäytävälle ja reunoille saadaan lisää toivottua kulkuväljyyttä. Saarnatuolin kohdalla sijaitsevat lyhyet penkit on esitetty poistettaviksi. Etenkin saarnatuolin puolella nämä kaksi penkkiä olisi syytä säilyttää paikoillaan, koska ne estävät kulkua saarnatuolin editse ja siten suojaavat saarnatuolia. Symmetrian vuoksi vastakkaisella puolella käytävää olevat lyhyet penkit olisi syytä säilyttää, sillä

Kirkkohallitus - Virastokollegio

21.03.2024

ne suojaavat vastaavalla tavalla kaappikelloa. Kulkureitit ja pyörätuolia käyttävien istumapaikat voivat sijaita irtotuoleilla kalustettavassa kirkkosalin etuosassa.

Lupaviranomaisen päätösvalta

Tammelan seurakunnan kirkkovaltuuston päätös on syntynyt lain mukaisessa järjestyksessä ja lain edellyttämällä määränemmistöllä. Suunniteltu muutos edistää kirkollisen rakennuksen kulttuurisesti kestävä hoitoa ja käyttöä. Suunnitelmassa on huomioitu rakennuksen ominaisluonne ja erityispiirteet, joten lupa on myönnettävissä.

Sovelletut lainkohdat: Kirkkolaki (652/2023) 3 luku 9, 21, 22 ja 23 § sekä 10 luku 15 ja 23 §. Kirkkojärjestys luku 3 § 29 ja luku 10 § 4.

Lisätiedot

yliarkkitehti Edla Mäkelä, p. 050 591 7665, edla.e.makela@evl.fi

Päätösehdotus

Kirkkohallitus myöntää Tammelan seurakunnalle kirkkolain mukaisen luvan Tammelan kirkon peruskorjaukselle ja muutostöille Arkkitehtitoimisto NOAN Oy:n laatimassa 02.11.2023 päivätyssä muutossuunnitelma-asiakirjassa esitettyjen pohjapiirustusten mukaisesti. Museoviraston lausunnossa esitettyjä ohjeita ja suosituksia tulee noudattaa. Luvan ehtona on, että etummaisista lyhyitä penkkejä ei poisteta eikä poistumisreiteille, esimerkiksi ristikäytävälle, sijoiteta irtokalusteita tai muita esteitä.

Tämä päätös on pidettävä seurakunnassa yleisesti nähtävänä kirkkolain 10 luvun 23 §:n mukaisesti. Muutos voi edellyttää myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa, joka seurakunnan tulee hakea rakennuslupaviranomaiselta.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Toimenpiteet

Ote Tammelan seurakunta ja Museovirasto, tiedoksi Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli.

Kirkkohallitus - Virastokollegio

21.03.2024

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä siitä kirjallisen oikaisuvaatimuksen kirkkohallituksen täysistunnolle.

Oikaisuvaatimuksen voi tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimusaika lasketaan päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti ja siitä on käytävä ilmi:

- oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi
- päätös, johon oikaisua vaaditaan
- millaista oikaisua päätökseen vaaditaan
- millä perusteilla oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusajan kuluessa kirkkohallitukselle osoitettuna osoitteeseen:

Postiosoite: PL 210, 00131 Helsinki

Käyntiosoite: Eteläranta 8, Helsinki

Sähköposti: kirkkohallitus@evl.fi

21.03.2024

Kirkkohallitus - Virastokollegio

Kirkkohallituksen viraston aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 8.30–16.15.

Oikaisuvaatimuksen on oltava perillä kirkkohallituksessa oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Oikaisuvaatimuksen voi tuoda virastoon, lähettää postitse tai sähköisesti.

Sähköisen viestin katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan omalla vastuulla.